

1- İkinci Söz'ün temsilî hikâyeciği

İkinci Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ . الَّذِیْنَ یُؤْمِنُونَ بِالْغَیْبِ

İmanda ne kadar büyük bir saadet ve nimet ve ne kadar büyük bir lezzet ve rahat bulunduğunu anlamak istersen şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam, hem keyif hem ticaret için seyahate giderler. Biri hodbin, tâli'siz bir tarafa; diğeri hudâbin, bahtiyar diğeri tarafa sülûk eder, giderler.

Hodbin adam, hem hodgâm hem hod-endiş hem bedbin olduğundan bedbinlik cezası olarak nazarında pek fena bir memlekete düşer. Bakar ki her yerde âciz bîçareler, zorba müthiş adamların ellerinden ve tahribatlarından vaveylâ ediyorlar. Bütün gezdiği yerlerde böyle hazîn, elîm bir hali görür. Bütün memleket, bir matemhane-i umumî şeklini almış. Kendisi şu elîm ve muzlim haleti hissetmemek için sarhoşluktan başka çare bulamaz. Çünkü herkes ona düşman ve ecnebi görünüyor. Ve ortalıkta dahi müthiş cenazeleri ve meyusane ağlayan yetimleri görür. Vicdanı, azap içinde kalır.

Diğeri hudâbin, hudâ-perest ve hak-endiş, güzel ahlâklı idi ki nazarında pek güzel bir memlekete düştü. İşte bu iyi adam, girdiği memlekette bir umumî şenlik görüyor. Her tarafta bir sürur, bir şehráyin, bir cezbe ve neşe içinde zikirhaneler; herkes ona dost ve akraba görünür. Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile bir terhisat-ı umumiye şenliği görüyor. Hem tekbir ve tehlil ile mesrurane ahz-ı asker için bir davul, bir muzika sesi işitiyor. Evvelki bedbahtın hem kendi hem umum halkın elemi ile müteallim olmasına bedel; şu bahtiyar, hem kendi hem umum halkın süruru ile mesrur ve müferrah olur. Hem güzelce bir ticaret eline geçer, Allah'a şükreder.

Sonra döner, öteki adama rast gelir. Halini anlar. Ona der: "Yahu sen divane

olmuşsun. Bâtınındaki çirkinlikler, zahirine aksetmiş olmalı ki gülmeyi ağlamak, terhisatı soymak ve talan etmek tevehhüm etmişsin. Aklını başına al, kalbini temizle. Tâ şu musibetli perde senin nazarından kalksın, hakikati görebilesin. Zira nihayet derecede âdil, merhametkâr, raiyet-perver, muktedir, intizam-perver, müşfik bir melikin memleketi hem bu derece göz önünde âsâr-ı terakkiyat ve kemalât gösteren bir memleket, senin vehminin gösterdiği surette olamaz.” Sonra o bedbahtın akli başına gelir, nedamet eder. “Evet, ben işretten divane olmuşum. Allah senden razı olsun ki cehennemî bir haletten beni kurtardın.” der.

İkinci Söz - Temsilî Hikâye (Kıyaslamalı Tablo)

Hadiseler	Hodbin Adam (İmansız Bakış)	Hudâbin Adam (İmanlı Bakış)
Yola Çıkış Tarzı	Hodbin, hodgâm, hod-endiş, bedbin	Hudâbin, hudâperest, hak-endiş
Dayanak	Kendine ve nefesine güveniyor	Allah’a dayanıyor
Girdiği Memleket	Aynı memleket	Aynı memleket
Memleketin Görünüşü	Karanlık, korkunç, muzlim	Güzel, nurlu, ferah
İnsanlara Bakışı	Herkes düşman ve ecnebi	Herkes dost ve akraba
Toplum Manzarası	Vaveylâ, matem, feryat	Şenlik, sürur, neşe
Ölümler ve Ayrılıklar	Cenaze, yetim, ağlayış	Terhisat-ı umumiye (şükür ve uğurlama)
Askerlik Algısı	Soygun, talan, zorbalık	Tekbir ve tehlil ile vazife
Olayların Yorumu	Zulüm, anarşi, felâket	Adalet, intizam, rahmet
Kalbin Hâli	Korku, azap, vicdan sızısı	Huzur, ferah, emniyet
Kaçış Yolu	Sarhoşluk (işret)	Tefekkür ve şükür
Ticaret Neticesi	Zarar, kayıp, karanlık	Kâr, bereket, şükür
Hayatın Tadını Alış	Elem içinde elem	Sürur içinde sürur
Hakikatle Yüzleşme	Vehim ve hayal	Gerçek ve hikmet

Hadiseler	Hodbin Adam (İmansız Bakış)	Hudâbin Adam (İmanlı Bakış)
Son Hâl	Nedamet ve pişmanlık	İstikrar ve saadet

Tablonun Öğrettiği Ana Hakikat

Memleket değişmedi. Olaylar değişmedi. Şartlar değişmedi.

Değişen tek şey: **bakış açısıdır.**

İman: Korkuyu emniyete çevirir, musibeti vazifeye dönüştürür. Ölümü ayrılık değil, terhis yapar

Küfür ise: Aynı hayatı **cehennemî bir hâle** çevirir.

Netice (Dersin Özeti)

İman; dünyaya bakışı değiştirir.

Aynı yerde biri cehennem görür, diğeri cennet. İşte **İkinci Söz**, bu hakikati tek bir hikâye ile ders verir